

KLIMATPOLITISKT PROGRAM

Socialdemokraterna
MALMÖ

KLIMATPOLITISKT PROGRAM

Antaget på representantskapet den 24 januari 2022

Inledning

Klimathotet är vår tids största globala utmaning. Det är en fråga som inte känner gränser, och som vi har begränsat med tid på oss att lösa. De nulägesanalyser som forskare världen över är eniga om uppvisar en dystert verklighet.

Vi har länge vetat att isar smälter och havsnivåer stiger. Det finns mycket utförlig litteratur och forskning på området. Inte minst IPCC:s (*Förenta nationernas klimatpanel*) regelbundna rapporter. De skriver bland annat att vi närmar oss tröskleffekter med stora risker och oåterkalleliga effekter. Panelens mest optimistiska scenario är att den globala uppvärmningen stannar på högst två grader – världens länder har beslutat om en och en halv. Trots det är vi fortfarande på väg mot nivåer över det.

Vi är inte förskonade i Sverige. Redan har vi sett vattenbrist, värmeböljor och extrema översvämningar inträffa allt oftare. Svenska myndigheter jobbar redan med att ta fram strategier för hur stat och enskilda kommuner bäst kan hantera väldigt reella och väldigt allvarliga konsekvenser av kommande klimatändringar. Ett axplock av områden som påverkas är bland annat näringsliv, infrastruktur, energiförsörjning, hälso- och sjukvård och stadsplanering. Vi är skyldiga att ta frågan på allra största allvar.

Detta program har inte alla svar. Inte heller har syftet varit att ta fram ett helomfattande policydokument som på alla nivåer kan tackla denna enorma och komplexa fråga. Detta program kan ses som en första version av en lokal Socialdemokratisk klimatplattform. Materialet kan med fördel användas för vidare, djupare och bredare diskussion. Det är ett förslag på hur en renodlat socialdemokratisk klimatpolitik kan föras.

Gruppen har tagit avstamp ifrån tre nivåer när vi tagit fram våra förslag:

- Malmö
- Sverige
- Europeiska unionen

Vi börjar i det lokala och lyfter därefter blicken. I Malmö går vi i bräsch för resten av landet. På samma sätt är Sverige ett föredöme ute i Europa och resten av världen. Och det är EU som likt få andra aktörer har möjligheter att driva frågor och sätta en global agenda. Vi är väl medvetna om att klimatet är en global utmaning som måste arbetas med från samtliga håll och på alla nivåer.

Inom varje nivå har vi gallrat fram en handfull konkreta förslag som kan bidra till att lösa den gemensamma utmaningen. Våra förslag är ett axplock, inte en definitiv selektion, och det finns mycket mer som kan och bör göras. Parallellt med framtagandet av detta program skrevs ett antal motioner, avsedda för den Socialdemokratiska nationella partikongressen 2021. En hel del av motionernas andemeningar och förslag återfinns i programmet.

En genomgående röd tråd i samtliga texter har varit att förslagen ska vara ideologiskt förankrade i vårt parti på ett eller annat sätt. De har således inte tagits fram i samspråk, eller genom kompromiss, med andra partier. I stället har diskussioner förts internt inom Malmö arbetarekommun, med medlemmar i bland annat S-föreningar och S-fackklubbsföreningar. Även gruppens sammansättning speglar partiets bredd och djup. Vi har varit öppna även utanför partiet med att vi jobbar med detta program, och har därmed mottagit inspel och funderingar från exempelvis externa föreningar. Även fortsättningsvis kommer vi vara öppna för dialog och inspel. Detta är en utmaning vi måste tackla tillsammans.

Inom alla områden är fokus på samhällets roll snarare än på enskilda individers val. Även om alla behöver delta i den gröna omställningen, så har stora aktörer en särskild roll. Den rikaste andelen av befolkningen

står för den största andelen av utsläppen. Möjligheten att ställa om är ojämnt fördelad. De som står för de största utsläppen, och har bäst förutsättningar bör också åläggas det största ansvaret. Vi premierar stora, långsiktiga samhällsinvesteringar och reformer som gör verklig skillnad. Likaså tar vi hänsyn till social och ekonomisk hållbarhet, utöver den ekologiska hållbarhetsaspekten. Den gröna omställningen ska inte göras på bekostnad av individen, tvärtom ska den stärka alla individers tillvaro och bidra till ökad jämlikhet och jämställdhet. När vi talar om bättre klimat, så talar vi om stärkt välfärd. För oss, och kommande generationer. Det finns en efterfrågan på klimatsmarta produkter och tjänster. För att möta denna växande efterfrågan är nya branscher på ingång, och Sverige har möjligheten att vara världsledande. Framtidens tillväxt är hållbar och cirkulär. Omställningen kommer leda till fler arbetstillfällen, stärkt konkurrenskraft, bättre livsmiljö och friskare hälsa – men bara om vi vågar satsa. Förslagen och texterna behandlar därför inte sådant som är enkelt att göra, utan det som är nödvändigt.

Om vi inte vill att stora delar av jorden ska bli obeboeliga, om vi inte vill ha miljoner klimatflyktingar, om vi vill att relationer mellan länder ska präglas av frihet, jämlikhet och solidaritet så måste det ske förändringar. Och det sker när vi organiserar oss, samtalar med medmänniskor och driver på politiken.

Klimatfrågan är långt ifrån avgjord. Hopp får inte bli till hopplöshet. Än är det i vår makt att forma den framtid som vi vill se. Men det hänger på de beslut som vi väljer att ta.

Vilka öden folken, om de får leva, kommer att gå till mötes eller vilka erfarenheter människorna kommer att göra om sig själva och om världen, är visserligen fördolt, men nog är det rimligt att tro, att det nya också ger upphov till växlande och stridiga värderingar. Att alltså strävan efter enighet får gå jämsides med förändringarna, att frågorna om vad som skall anses för ett gott liv och ett gott samhälle ständigt får ställas på nytt, och att därför behovet av utopiska framtidsbilder kanske inte beller kommer att försvinna.

Ernst Wigforss

Malmö

Sverige är ledande i arbetet med klimatomställningen. Men när länderna i världen är otydliga i sina ambitioner att nå målen i Parisavtalet så måste städerna gå före. I Sverige ska Malmö vara den kommun som går i täten för hur ett samhälle ställs om till att bli klimatneutralt och samtidigt bidrar till ökad välfärd. Alla malmöbor ska vara stolta över den klimatpolitik som bedrivs, och veta att deras stad gör verklig skillnad. Här i staden finns ett organiskt klimatengagemang som vi ska ta vara på; i samverkan med andra aktörer fortsätter vi att ta fram innovativa lösningar.

För att minska utsläppen hela vägen till att bli klimatpositiv krävs att kommunen agerar kraftfullt i samverkan med andra aktörer. Med avstamp i målet om att kommunens organisation redan är nästintill klimatneutral ska vidare åtgärder tas för att staden som geografisk plats inte ska orsaka några negativa klimateffekter. För det krävs en omställning av industrin, energin, uppvärmning och transportsystemet. Därtill kommer ett stort ansvar att ändra strukturen för Malmöbornas konsumtion till att i ännu högre utsträckning minska klimatpåverkan.

Genom att ta täten i den gröna omställningen säkrar kommunen inte bara en trivsamt stad och god livsmiljö för sina invånare, utan också möjligheter till nya arbetstillfällen som i sin tur både gynnar Malmö som stad och välfärden som kan erbjudas malmöborna. I den mån kommunen har möjlighet ska klimatsmart innovation uppmuntras, exempelvis via existerande företagsinkubatorer. Som all annan fördelning ska kapital för grön omställning tilldelas på ett jämställt sätt. Klimatomställning och jämställdhet ska inte vara varandras motsättningar utan gå hand i hand.

Malmö stad ska som en av landets största offentliga inköpare ta ett långtgående ansvar för att ställa klimat- och hållbarhetskrav i sina upphandlingar. Med samma ambition ska kommunen i sina avtal om exploatering och markupplåtelse, samt i andra diskussioner med aktörer som vill ha samverkan med kommunen, ange villkor som svarar mot stadens mål om nollutsläpp. Den kommunala organisationens konsumtion, exempelvis livsmedelskonsumtion, behöver bli mer klimatsmart.

För att tillmötesgå det kommunala behovet av elektrifiering måste den nationella infrastrukturen för effektöverföring kunna tillgodose malmöbornas behov nu och i framtiden. För att bredda källorna till stadens energiförsörjning ska rena energikällor, inte minst solenergi, byggas ut på alla platser där det bedöms vara möjligt. Men behoven kan inte bara tillgodoses genom utbyggnad av energiförsörjningen. Effektivisering av energiförbrukningen i samtliga sektorer är en strategiskt viktig åtgärd för att inte konsumera mer energi än nödvändigt.

En hög andel av energin till att värma upp lokaler och bostäder i staden kommer från förbränning av avfall. Den utvinningen måste göras effektivare och med minimal utsläppseffekt. För att lyckas med det krävs att alternativa energikällor för uppvärmning undersöks samt att utsläpp från värmeverken förhindras att nå atmosfären. Det bedrivs även projekt för att tillgodose värmebehovet med innovativa tekniker, där kommunen kan medverka.

Nationellt står transporter för en tredjedel av utsläppen. I Malmö är andelen högre. I en tätbebyggd stad orsakar utsläppen från transporter en sämre livsmiljö för såväl boende som pendlare, studenter, förskolebarn och skolelever. Strukturen för transportsystemet genom staden måste planeras utifrån ett ökat behov hos fler att dela transportsätt. Det innebär att kollektiva alternativ, som buss och tåg, behöver utökade satsningar tillsammans med delade transporttjänster av olika fordonsslag. Då resmönstren visar att kvinnor i större utsträckning reser kollektivt än män, så blir satsningar på kollektiva resandet således också en satsning på jämställdhet. Mest klimatsmart är förstås den resa som aldrig äger rum. Här behöver kommunen gå före och visa vägen med digitala verktyg och moderna arbetsplatser som inte bara möjliggör, utan även uppmuntrar digitala möten och arbete hemifrån.

Gods- och varutransporter måste samordnas mer och ställas om till hållbara trafikslag som tåg eller eldrivna lastfordon. Kommunen ska i sin planering av staden ha ett särskilt perspektiv för att tillgodose goda lösningar för logistiken som krävs för den omläggningen. Det innebär bland annat infrastruktur för

omläggning av gods från väg till järnväg samt, tillsammans med privata aktörer, verka för en god infrastruktur avseende laddning för elfordon.

Att transportera sig med cykel genom staden ska kännas enkelt, tryggt och smidigt. För att öka pendlingen med cykel även mellan kommuner måste robusta cykelvägar anläggas, med god framkomlighet och minimalt med hinder längs vägen. I staden ska cykelvägarna fortsätta bli fler.

Kollektivtrafiken ges särskilt företräde på utvalda sträckor av strategisk betydelse och stadens utbyggnad ska möjliggöra för fortsatt utbyggnad av kollektivtrafik. För den som anländer till staden ska kollektivtrafik vara det självklara valet. Nya Malmöexpresslinjer med stadsbussarna är viktiga för att fler ska välja att åka kollektivt. För kollektivtrafiken är framkomlighet, smidighet, tillgänglighet och förutsägbarhet särskilt viktiga faktorer som behöver premieras. Hela den kollektiva fordonsflottan ska ställas om till eldrift.

För de som behöver egna fordon för att få vardagen att gå ihop ska kommunen tillsammans med andra aktörer erbjuda mobilitetshus och mobilitetszoner i alla delar av staden. Delningstjänsterna, som kan innehålla exempelvis hyrcyklar och hyrelbilar, ska erbjudas genom en gemensam bokningstjänst. Att använda de delade fordonen ska vara lika enkelt som att transportera sig från start till mål med eget fordon.

Återbruk är ett sätt att överlag minska vår produktion och förlänga livet på redan producerad vara. Vi måste hitta och stödja fler sätt att återbruka, låna och samäga sällan använda varor.

Malmö är landets mest växande stad. Byggandet är sedan flera år på historiskt hög nivå. Nybyggen innebär stor risk för ökat klimatavtryck, inte minst genom användningen av betong. För att minska påverkan ska Malmö stad ingå samarbeten med byggbranschen för att utveckla teknik och villkor för att uppnå klimatneutralt byggande. När vi bygger ska även de gröna miljöerna öka, exempelvis ska det bli fler träd där de idag är få.

Inte minst som kuststad är Malmö särskilt utsatt för klimatförändringarna. Men även värmeböljor och skyfall utgör risker. Malmö stads arbete med ökad resiliens måste stärkas för att möta framtida utmaningar. I arbetet med att stärka stadens motståndskraft bör ett brett perspektiv anläggas där man ser till matförsörjning, elförsörjning och så vidare för att skapa en helhet för att hantera framtida potentiella kriser.

En stor del av all gods som kommer in i Sverige transporteras via tåg på Öresundsbron eller via hamnen i Malmö. Båda behöver bättre förutsättningar för vidare transport. Dagens utvecklingsplaner för stambanan kommer inte att räcka för att hantera denna omställning utan långt snabbare utbyggnad krävs.

Därför vill vi

1. Malmö ska försörjas med 100% förnybar energi 2030
2. Ha strikta klimatkrav vid offentlig upphandling i stadens regi
3. Intensifiera arbetet med att göra Malmö till en klimatneutral kommun
4. Arbeta för en Öresundsmetro
5. Att Malmö stad aktivt ska driva på för klimatsmart byggande
6. Rusta upp och energieffektivisera miljonprogrammen
7. Undersöka möjligheten till att subventionera hyrcykelkort för stadens unga
8. Möjliggöra för fler delningstjänster
9. Expandera återbrukskonceptet
10. Att Malmö stad ska bli en klimatpositiv organisation
11. Främja de gröna miljöerna och den biologisk mångfalden
12. Öka och främja den lokala produktionen av förnyelsebar energi
13. Intensifiera arbetet med att öka kommunens krisberedskap
14. Ha snabbare utbyggnad av nya stambanor

Sverige

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsnation. Vi visar vägen med vårt exempel – genom att ta tåten och lägga om till att bli en fossilfri välfärdsnation visar vi att omläggningen är möjlig. Sverige är och ska förbli ett globalt föredöme. Vi har ställt om tidigare, och nu är det dags igen.

En pålitlig, trygg och smidig järnvägsinfrastruktur är en grundläggande ingrediens i övergången. I den ambitionen återstår en hel del. Omfattande investeringar måste göras, både på de nationella sträckorna och i de regionala- och lokala transportnäten. Särskilt i städerna är det många som redan idag tar sig fram på andra sätt än med egen bil. Utanför städerna och i det regionala resandet upplevs den egna bilen ofta som det bästa alternativet. Bilstrafiken varken ska eller kan upphöra, däremot ska cykelvägar och kollektivtrafik bli ett mer lockande alternativ för att fler ska kunna välja bort bilresandet. För det ändamålet måste de offentliga investeringarna vara tillräckliga för att buss, tåg och andra hållbara trafikslag ska vara det som efterfrågas i hela landet. Och där bilen behövs, så behöver den inte alltid ägas av föraren. Bilpooler blir allt vanligare, och är i många fall billigare än att äga en bil. Den delade bilen kommer i framtiden bidra till att fler får tillgång till bil utan att du själv behöver äga den.

Att vi har en klimatsmart och hållbar energiproduktion liksom elöverföringskapacitet är viktigt för Sveriges utveckling. Vi behöver fortsatt utbyggnad av förnyelsebar energi, insatser för energieffektivisering, satsningar på energilagring och en ordentlig utbyggnad av elnätet. En översyn av Sveriges fyra elområden bör göras. Ett robust elsystem kräver ett stort nationellt åtagande men måste även arbetas med på EU-nivån eftersom vi alla ingår i en gemensam elmarknad.

Alla måste ta sitt ansvar. I vardagen behöver varje person göra hållbara avvägningar om hur de kan leva mer klimatsmart utifrån sina förutsättningar. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Det ska vara lätt att göra rätt och att konsumera hållbart; exempelvis kan kommuner bistå sina invånare genom att främja delningstjänster och återbrukskoncept. Men det innebär inte att enbart gemene man och kvinna ska ha hela klimatbördan på sina axlar. Det är orimligt och ohållbart. De som förorenar mest ska ta det största ansvaret. Till att börja med måste alla större bolag verksamma i Sverige årligen redovisa sin klimatpåverkan. När detta landskap väl är kartlagt måste skattesystemet ses över för att spegla dessa aktörers förorening. I Sverige ska det kosta att premiera kortsiktig vinst över klimatets långsiktiga hållbarhet. Principen att förorenaren betalar ska gälla.

Vår livsmedelsproduktion är en källa till utsläpp och påverkas samtidigt av klimatförändringar. Detta är ett område där individer, i egenskap av konsument, kan göra daglig skillnad utifrån sina förutsättningar och preferenser. Men det måste även till en omställning. Lantbrukare behöver få stöd och information då omställningen inte enbart handlar om att bli mer klimatsmart, utan även om hur de kan anpassa sig till det ändrade klimatet. Inte minst behöver jordbruket gå från fossilbaserat till biobaserat.

Moderna tekniker är tyvärr inget som garanterat kommer lösa denna kris för oss. En övertro på teknik kan bli farlig och försätta oss i passivitet. Med detta sagt – man ska aldrig sluta satsa på nya innovationer. En faktor som gjort Sverige så framgångsrikt är just vår förmåga till innovation. Vi behöver använda denna förmåga: exempelvis utveckla bättre tekniker för kolsänkor som kan binda och samla in utsläpp, påskynda elektrifieringen av samhället och ta fram mer klimativänliga metoder för att utvinna energi. Det pågår redan banbrytande forskning kring att ta fram fossilfritt stål.

En stor del av Sveriges klimatavtryck är kopplade till byggsektorn. Utsläppen finns i hela byggnationslivskedjan och riktade insatser behövs mot varje del. Gamla energiläckande hus behöver rustas upp. Inte minst miljonprogramsbbyggena runt om i landet behöver energirenoveras. Men detta måste ske hållbart, och utan att det drabbar hyresgästerna. Lika viktigt är det att själva byggandet görs på ett hållbart sätt; branschen har redan påbörjat omställningen mot klimatneutralitet. Lokalt har kommuner en stor påverkansmöjlighet, och bör initiera samverkansprojekt med lokala aktörer. På samma sätt kan staten via exempelvis Storstadspaketet och Sverigeöverenskommelsen bistå genom att samordna och visa vägen för de stora byggaktörerna i hela kedjan: beställare, producenter, materialleverantörer etc.

Skogen, vårt gröna guld, spelar en central roll i klimatomställningen genom att ersätta fossila produkter och som kolsänka. Skogsbruket måste dock vara klimatsmart och miljömässigt hållbart samtidigt som det fortsatt skapar jobb och tillväxt i hela landet.

Därför vill vi

1. Rusta upp och bygg ut järnvägen i hela Sverige
2. Att staten i större utsträckning helt eller delvis finansierar lokala klimatsatsningar som också ökar samhällets motståndskraft
3. Utveckla tekniker för kolsänkor som binder/samlar in utsläpp
4. Påskynda elektrifieringen av samhället
5. Se över beskattningen av de bolag som förorenar mest
6. Göra det obligatoriskt för storbolag att årligen redovisa sin klimatpåverkan
7. Se över möjligheten att begränsa fri frakt/returer över ett visst avstånd
8. Möjliggöra för fördelaktiga hållbarhetslån och/eller subventioner till såväl privata som kommunala bostadsföretag, i syfte att säkerställa att upprustningsbehovet i landets bostadsbestånd sker utan chockhöjda hyror för hyresgästerna
9. Ha en nationell strategi för hållbart biobränsle som värnar biologisk mångfald och skyddar naturskog.
10. Skydda skogen från ohållbar avverkning

Europeiska unionen

Klimathotet känner inga gränser. Utsläpp på andra sidan jorden bidrar till den globala uppvärmningen vars konsekvenser drabbar oss alla. Till sist och syvende är global uppvärmning ett globalt problem som måste tacklas på internationell nivå. Vissa länder kan, och ska, ta täten och visa vägen för andra. De som har resurserna och möjligheterna kan visa att man kan ha en stark och hållbar välfärdsstat samtidigt som man är klimatsmart. Men de som inte vill ta steget, trots att de har möjlighet, kan inte tillåtas att fortsatt förstöra klimatet för alla andra. Just eftersom utsläpp inte stannar inom nationens gränser. EU:s klimatmål ska inte enbart vara ambitiösa, utan även alltid bindande för alla medlemsländer.

EU en mäktig plattform som Sverige har möjlighet att påverka. Inte minst ska Sveriges feministiska utrikespolitik präglade EU för att säkerställa en jämställd grön omställning. Det har redan tagits vissa initiativ på EU-nivå. Det kanske största är att klimatneutralitet till 2050 har lanserats av EU-kommissionen. När stål- och kolgemenskapen först grundades var det förmodligen få som trodde att man skulle försöka bli klimatneutrala nästan hundra år senare. Men fastän det är ett bra mål, så behövs mer. Här måste Sverige vara drivande. Vi ska fortsatt vara ett globalt föredöme med vår gröna välfärdsstat som en ledstjärna för andra att följa. Men Sverige kan inte, och ska inte, ta allt ansvar själv.

Fastän problemet är av sådan dignitet att alla måste bidra, så kan lösningen aldrig vara att lägga allt ansvar på ett enskilt land eller på den enskilda individen. Men även enskilda företag kan inte alltid hållas ansvariga. Ansvar ligger ytterst på ett system som länge belönat kortsiktigt, klimatfientligt tänkande framför en mer hållbar struktur. Detta har gjort det mycket svårt för enskilda företag att ensamma agera hållbart då de riskerat att hamna på efterkälken jämfört med sina gelikar som hellre prioriterar annat. Genom att agera på global nivå så kan man ändra spelreglerna och belöna långsiktig hållbarhet framför hänsynslös, klimatfientlig, kortsiktig exploatering av våra gemensamma naturresurser. På grund av utmaningens globala natur måste EU även vara redo att rikta kritik mot länder som agerar klimatfientligt.

Som en av världens dominerande ekonomiska krafter har EU möjlighet att införa ett riktigt progressivt regelverk som även andra globala aktörer, däribland länder och storföretag, måste förhålla sig till. Exempelvis ska stora företag inte kunna fortsätta besudla klimatet genom att flytta sin produktion till länder där de kan komma undan med att ha stora utsläpp. När storföretag gör dessa flyttar drabbas inte enbart klimatet, utan även de anställda. Särskilt viktigt är då att klimatmålen inte ska tas fram av byråkrater i slutna samråd med företag. Processerna måste vara öppna och transparanta och säkerställa att alla arbetsmarknadens parter är delaktiga i framtagandet av, och ställer sig bakom, EU:s klimatmål. Målens vinster ska komma alla till gagn. Ett annat exempel är systemet med utsläppsrätter. Företag med höga utsläpp kan köpa på sig en ”rätt” att släppa ut mer, vilket är fullkomligt ohållbart. Denna rätt måste avskaffas och de som finns ska minska i omfattning.

Att konsumera som vi gjort fram tills idag är inte hållbart. Det gäller inte enbart mängden som konsumeras, utan även sättet vi gör det på. Här finns det mycket som kan göras. Exempelvis att låta produkter fraktas över halva klotet, och sen upptäcka att man inte vill ha dem, och låta frakta dem tillbaka över halva klotet är inte hållbart. Inte heller bör det uppmuntras genom att vara kostnadsfritt. Det ska göras lätt för individen att göra rätt.

Därför vill vi

1. Avskaffa möjligheten för företag att köpa utsläppsrätter
2. Verka för att fasa ut användandet av kolkraft inom EU
3. Införa en gränsjusteringsmekanism för att motverka koldioxidläckage
4. Ha bindande ambitiösa klimatmål för alla EU-medlemsländer
5. Säkerställa att alla arbetsmarknadens parter är delaktiga i framtagandet av, och ställer sig bakom, EU:s klimatmål
6. Att EU ska verka för ett finansiellt regelverk som premierar verksamheter som agerar långsiktigt hållbart och i enighet med Parisavtalets intentioner
7. Verka för omställning till hållbara branscher i de länder där utsläppsminskning behövs

8. Stimulera internationell forskning på energilagring, förnybara energilag och hållbara energisystem
9. Att EU:s gröna omställning bidrar till ökad jämställdhet och jämlikhet hos alla medlemsländer.